

גבולות היחידה: במדבר ח, א-ד**נושא היחידה: תפקיד אהרון בהדלקת המנורה****כותב: מוריה שטרן****הסבר כללי:**

בשיעור זה נפגש עם המצווה של אהרון – להדליק את המנורה. נבין מדוע הקב"ה בחר לצוות את אהרון דווקא כעת (ואיך זה קשור לחביתה...), נלמד על הקושי בעשיית המנורה (ואיך זה קשור למידת הענווה) ונצל את כל זה כדי להסביר את המושג "סמיכות פרשיות" וללמוד למה היו מדרגות למנורה אם גובהה פחות מקומת אדם.

פתיחה – איך מטגנים חביתה?

נשאל את התלמידים לספר לנו בפירוט הרב ביותר שהם מסוגלים כיצד מכינים חביתה (פותחים את המקרר, מוציאים ביצה לוקחים כוס / קערית, שוברים את הביצה לתוכה. בודקים שאין דם. לוקחים מזלג וטורפים את הביצה. לוקחים גפרור / מצית ומדליקים את הגז. מניחים את המחבת על הגז. שופכים מעט שמן, מחכים שיתחמם, שופכים את הביצה למחבת, מחכים שצד אחד יהיה מטוגן, לוקחים תרנד, הופכים את החביתה, מחכים עוד רגע, מכבים את האש, מוציאים את החביתה מהמחבת).

נשאל: האם אפשר לפנות למישהו ולהגיד לו: "תהפוך לי את החביתה בבקשה?" וודאי שלא! הרי יש כל-כך הרבה שלבים מקדימים שצריך לעשות לפני כן! ואם בחיי היום-יום כך – קל וחומר במשכן...

עיון בפסוקים:**מפגש עם הפסוקים – פסוקים א-ד:**

נקרא את הפסוקים ונבקש לשים לב תוך כדי קריאה מה ה' מצווה את אהרון.
 "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתָה אֵלָיו: בְּהִעָלְתָּךְ אֶת הַנֵּרוֹת, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנֹרָה יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת. וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהֱרֹן, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנֹרָה הֶעָלָה נֵרְתֶיהָ: כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה. וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה: מִקֶּשֶׁה זָהָב, עַד יֵרָכֵה עַד פְּרָחָה מִקֶּשֶׁה הוּא: כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה ה' אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה."

פסוקים אלו מדברים על ציווי ה' לאהרון להדליק את המנורה.

למה לפי דעתכם פסוקים אלו מופיעים דווקא כאן? (רמז: חביתה...).

ישנן שתי תשובות. הראשונה: בפרקים הקודמים היה את עניין חנוכת המשכן. הכינו את הכלים, משחו אותם בשמן, סידרו אותם במקומם. כעת מתחילים להשתמש בהם, ולכן מגיעה

הוראה לאהרון להתחיל להדליק את המנורה. כמו שאי אפשר להפוך חביתה לפני שעושים את שאר השלבים, כך לא ניתן להדליק את המנורה לפני שמכינים אותה ואת שאר הכלים. אל התשובה השנייה נגיע דרך רש"י לפסוק ב, ד"ה "בהעלותך": "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים? לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו. אמר לו הקב"ה: חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות".

נשמע מהתלמידים כיצד הם מבינים את הפירוש.

נכתוב על הלוח "סמיכות פרשיות" ונסביר תחילה את השאלה ולאחר מכן את פתרונה. חשוב לוודא שהתלמידים מצליחים "לפסק" את רש"י, כלומר לשים סימני פיסוק נכונים במקומות הנכונים. נשמע מהם היכן להציב את סימן השאלה ולאחר מכן נסביר את השאלה: למה הקב"ה בחר לכתוב את הפרשייה ובה ציווי הדלקת המנורה דווקא לאחר הפרשייה המדברת על קורבנות הנשיאים?

נסביר שניתן ללמוד מכאן את המושג "סמיכות פרשיות" (כדאי לעשות בסוף המחברת "מילון מושגים" ולכתוב שם בקצרה הסבר לכל מושג נרכש). "סמיכות פרשיות" הכוונה הבנה למה פרשייה מסוימת נכתבה לאחר פרשייה אחרת, מעבר לסדר הכרונולוגי. סיבה עמוקה יותר. כעת לתשובה: "לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו. אמר לו הקב"ה: חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות".

בימי חנוכת המשכן נשיא כל שבט הביא קרבן. אהרון ראה את נשיאי כל השבטים ורצה גם לזכות. אבל היה יום של שבט ראובן ויום של שבט גד ויום של שבט בנימין וכן הלאה, ורק תורו של שבט לוי לא הגיע (במשקל "סבתא בישלה דייסה..."). אהרון התעצב על כך שאינו זוכה להיות שותף ולהקריב קרבן. זה התווסף על צערם על מות שניים מבניו – נדב ואביהו, רק כמה ימים קודם לכן. ראה זאת הקב"ה ורצה "לפייס" אותו ולרומם את רוחו, ולכן אמר לו: "שלך" – כלומר הזכות שלך, "גדולה משלהם", כלומר יותר גדולה מהזכות של הנשיאים (להקריב את הקרבן). למה? "שאתה מטיב ומדליק את הנרות". אתה אהרון תזכה להדליק את המנורה באופן קבוע, יום-יומי. לא משהו חד פעמי כמו בעת חנוכת המשכן, אלא קשר קבוע ורציף עם הקב"ה.

וזו הסיבה להצבת פרשייה זו דווקא כאן.

"בְּהֶעֱלֹתְךָ אֶת הַנְּרוֹת" – מלשון עליה. יש כאן שני דברים שעולים. מהם? (לגרות את התלמידים לחשיבה).

התשובה רמוזה בתמונה מנספח 1 (נתלה על הלוח).

הדבר הראשון שעולה זה הכהן עצמו, על המדרגות המובילות אל המנורה. הדבר השני שעלה הם הנרות עצמם (עיין בהרחבה – למה צריך מדרגות למנורה?).

"אָל מול פֿני המִנְרָה יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת" – נזמין שבעה תלמידים ונבקש מהם לעמוד כאילו הם הנרות של המנורה. נזמין תלמיד לקרוא את רש"י ו"לסדר" את הנרות לפי הפירוש. רש"י: "אָל מול פֿני המִנְרָה" - "אל מול נר אמצעי שאינו בקנים, אלא בגוף של מנורה". "יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת" – שעל ששת הקנים. שלושה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן, וכן שלושה המערביים. ראשי הפתילות למול האמצעי. ולמה? כדי שלא יאמרו: לאורה הוא צריך". כלומר ראשי התלמידים-הנרות צריכים לפנות לכיוון התלמיד-הנר האמצעי (שימו לב לא לקרוא לו "שמש", זו איננה חנוכייה...).

"וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן, אָל מול פֿני המִנְרָה הֶעֱלָה נְרֹתֶיהָ": נחשוב יחד למה צריך לציין שאהרון עשה כמו שצווה. הרי זה ברור! אם אמא אומרת לסדר את החדר וודאי שנסדר (☺), אם המורה אומרת להכין שיעורי בית וודאי שנכין (☺), אז למה צריך את הפסוק המציין שאהרון אכן עשה את דבר ה'?' שוב רש"י עוזר לנו בכיוון חשיבה מיוחד: "להגיד שבחו של אהרון, שלא שינה". לאהרון הייתה מידת הענווה. הוא עשה בדיוק כפי שאמרו לו, לא חשב "אולי אפשר אחרת", "אולי אני יודע טוב יותר". עשה במדויק, למרות שהוא הכהן הגדול ובעל חשיבה עצמאית. הוא לא הרגיש פחיתות כבוד לבצע הוראות מדויק. להפך, זוהי חלק מגדולתו!

"וַיַּעַשׂ הַמִּנְרָה: מְקַשֶּׁה זָהָב, עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה מְקַשֶּׁה הוּא: כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה ה' אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמִּנְרָה".

"וַיַּעַשׂ הַמִּנְרָה" – ננחה את התלמידים לקרוא את 9 המילים הראשונות של רש"י ולהגיד איזו מילה בפסוק גרמה לו לפרש את הפירוש ומהו הפירוש. תשובה: רש"י אומר "שהראהו הקב"ה באצבע, לפי שנתקשה בה. לכך נאמר 'וזה'". כלומר המילה עליה רש"י מתעכב היא "וזה". המסקנה שלו היא שהקב"ה הראה למשה את תבנית המנורה ואמר לו: "ככה תעשה!". הוא הצביע על המנורה, "וזה". כמו מישהו שלא יודע מה זה מלפפון למשל, אז מביאים לפניו מלפפון או תמונה של מלפפון ואומרים לו: "זה מלפפון".

אבל למה דווקא במנורה משה התקשה? הרי יש כלים רבים, אולי אף מורכבים יותר. ארון הברית, שולחן לחם הפנים, מזבח הקטורת, מזבח העולה... כל הכנה של כלי היא מסובכת, מה מסובך יותר במנורה? נשמע את התלמידים. רמז: המשך הפסוק.

בהמשך הפסוק כתוב "מְקַשֶּׁה זָהָב". זה אומר שכל המנורה עשויה מגוש זהב אחד ענקי, לא חתיכות-חתיכות שמחברים אותן. וליצור מנורה כזו ענקית מגוש זהב אחד, כולל כל הקישוטים, הפרחים, הכפתורים, הנרות – זה בהחלט לא פשוט.

כדי לקבל קצת מושג: המנורה עשויה מכיכר זהב. יש מחלוקת אם כיכר זה 33 ק"ג או 50 ק"ג, אבל כך או כך מדובר במשקל אדיר. לפסל מנורה מגוש זהב במשקל כזה זה בהחלט מבצע. וגם מבחינה כספית: כיכר זהב עולה היום חצי מיליון דולר (כלומר כ-2 מיליון ₪).

להרחבה – סרטון הכנת המנורה בימינו:

<https://www.youtube.com/watch?v=OK-ESMLZCdU> (הכנת המנורה). ברקע קולו של הרב

ישראל אריאל, ראש "מכון המקדש", מכון בירושלים המתמחה בהכנת דברים הקשורים לבית

המקדש השלישי.

הצעות להמחשה:

- תלמידים עומדים כמו נרות המנורה
- סרטון על הכנת המנורה לבית המקדש השלישי
- פעילות: להביא לכל תלמיד גוש פלסטלינה קטן ולבקש ממנו ליצור מנורה "מקשה אחת".

מסרים והפנמה:

- ענוותנותו של אהרון – עשה כפי שצווה ולא שינה.
- ענוותנותו של משה – כשהתקשה בעשיית המנורה לא התמהמה, ביקש מהקב"ה דוגמא וגם כשהתקשה שנית – ביקש מבצלאל לעשות את המנורה.

מבט שלם – פרקים ז-ח:

חנוכת המזבח וקורבנות 12 הנשיאים

הכנת המנורה

הקדשת הלווים לעבודה וההכנות הכרוכות בכך
גיל הלווים המתאימים לעבודה

סיכום – המנורה וחלקיה:

נתלה על הלוח את נספח 2 – תמונה של המשכן.
לאחר מכן נראה תמונה של המנורה ונזמין תלמיד למקם אותה בתוך המשכן.
לאחר מכן נראה את המנורה כשהיא מחולקת לחלקים (נספח 3). נזמין תלמידים לקרוא שם לכל חלק ולבנות את המנורה תוך שהם שמים כל חלק במקומו הנכון.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

להרחבה: למה צריך מדרגות למנורה?

גובה המנורה היה 18 טפחים. כל טפח זה 8 ס"מ, כלומר המנורה הייתה בגובה 144 ס"מ (כמעט מטר וחצי). כל כהן יכול להדליק את המנורה, אבל המדרגות הן בשביל הכהן הגדול. ולא, לא בגלל שהוא לא מגיע... לכהן הגדול יש על המצח ציץ ועליו כתוב "קודש לה'". אסור לכהן הגדול להרים ידו מעל הציץ, כדי שלא יראה כאילו הוא ח"ו מעל ה'. אם למנורה לא היו מדרגות הכהן הגדול היה נאלץ להרים את ידו, ולכן יש מדרגות!

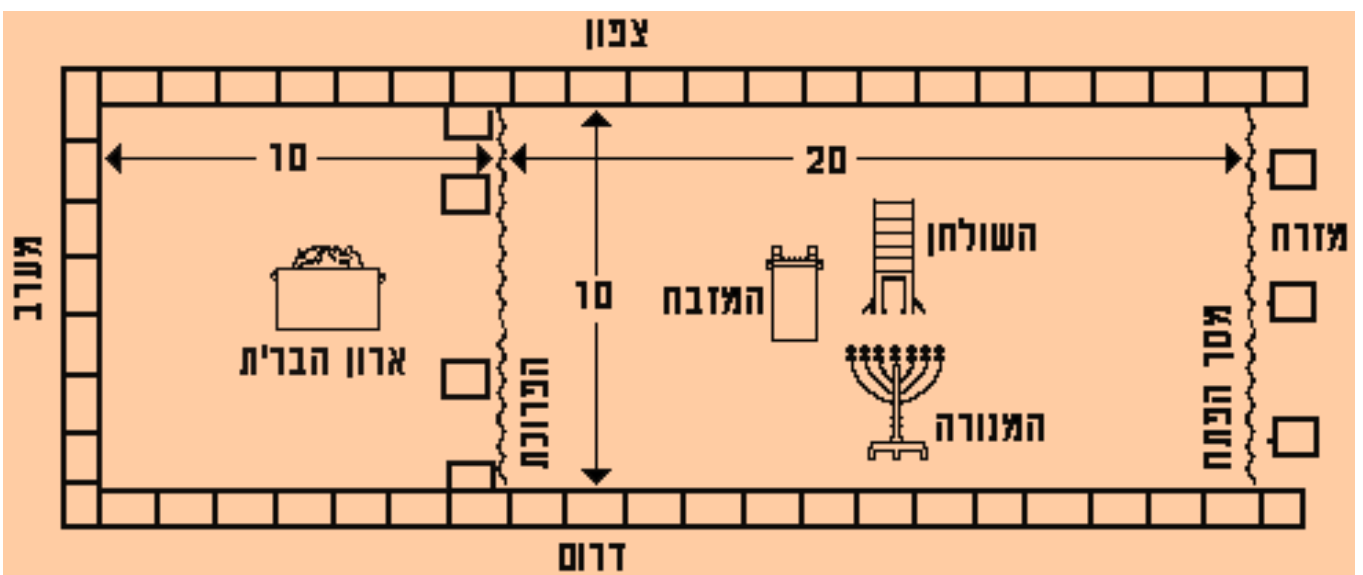
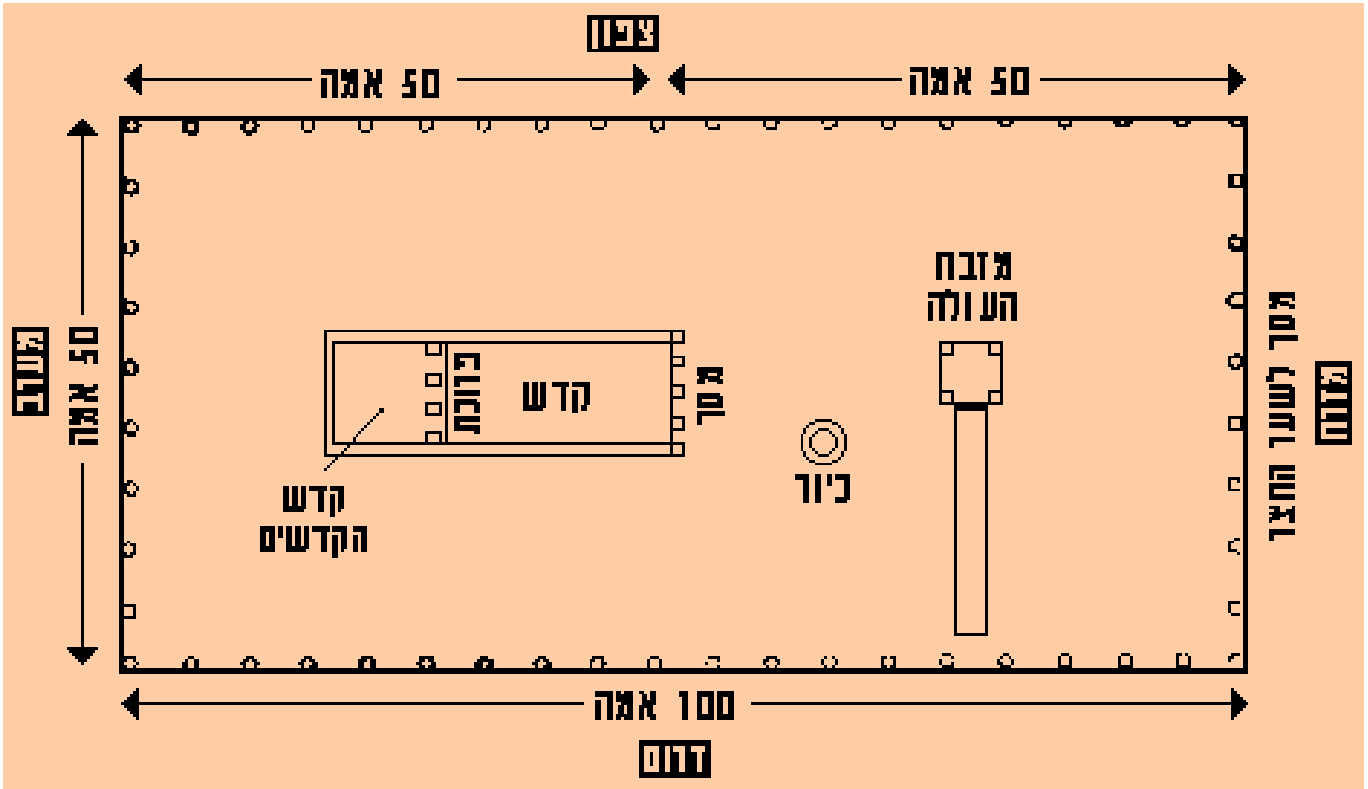

כל הזכויות שמורות למכון המקדש

נספח 2 - המנורה – מיקומה וחלקיה:

לפניכם שני תרשימים של המשכן. העליון – מבט כללי, התחתון – מבט מפורט אל תוך הקודש. הראו לתלמידים את התרשימים העליון בלבד, ובקשו מהם למקם את המנורה במקום הנכון (כלומר בתוך הקודש בצד דרום). אתגר: למקם גם את שאר כלי המשכן, לפי התרשימים התחתון.

נספח 3 – חלקי המנורה:

הסבר: להלן המנורה בשלמותה. על המורה לגזור את התמונה לחלקים והתלמידים ירכיבו אותה. חלק אחד יהיה הבסיס, שני העמוד האמצעי, אחר כך כל הקישוטים – כפתורים פרחים, נרות.

